

18. května 1996

# den

na víkend

## Život s hudbou

Největší houslista našeho století Yehudi Menuhin se narodil v New Yorku, kde také nastoupil svou hudební dráhu už jako pětiletý. Jako osmiletý měl první veřejné vystoupení a jako jedenáctiletý triumfoval v Carnegie Hall.

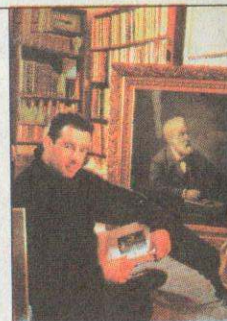
Strana III



## Břemeno předků

Žít ve stínu slavných není až tak snadné, jak by si člověk myslel. Jméno zavazuje i svazuje ruce. A tak například potomci Julese Verna, hraběte von Zeppelinů, Gándhího nebo Kryštofa Kolumba museli tvrdě pracovat, aby si vydobylí své místo na slunci.

Strana VI



Nejen školní děti, ale ani dospělí obyvatelé Ostravy většinou nemají tušení, že poblíž nákupního střediska MANA (bývalá Volha) procházejí místem poválečného utrpení a hrůzy.

## Vědomí souvislostí

Napsal jsem několik knížek o válečných zločinech německých okupantů a jsem přesvědčen, že nikdy toho o nich nebude napsáno dost. Stále je třeba opakovat, hlavně novým generacím, jimž chybí ona varovná válečná zkušenost, že českému národu hrozilo vyhubení a zčásti poněmčení, že jedině válečná porážka Německa zabránila realizaci přichystaných genocidních plánů. Nelze zapomenout, že právě zničení demokratického Československa, k němuž vydatně přispěli tehdejší naši němečtí spoluobčané oslepení nacistickou ideologií, předznamenalo hrůzy světové války. Oslabení demokratických složek společnosti válkou a okupací snížilo pak její odolnost i vůči nové, poválečné totalitě.

Ti, kdož vyvolali tuto zkázu, měli být za své činy po zásluze potrestáni. Jejich vina byla sice vázána před soudy a vítězné mocnosti rozhodly o odsunu. Zdaleka ne všichni zločinci byli však spravedlivě potrestáni, nedošlo k řádnému odškodnění utrpěných křivd, ba dokonce i na projev omluvy a účinné lítosti z německé strany se dosud čeká.

To všechno jsem měl na paměti při psaní následující „historické reportáže“ o událostech v ostravském táboře „Hanke“, o nichž jsem ani jako historik, zabývající se tímto dějinným obdobím skoro nic nevěděl. Pokládám však za svou povinnost vypovědět, co se nám podařilo zjistit. Je totiž absurdní, že oběťmi násilí nebyli zločinci z gestapa ani jiní význační nacisté, ti se většinou dočkali soudních trestů a odsunu a v klidu dožili stáří. Zrovna tak je absurdní, že vykonavatelé této samozvané „spravedlnosti“ nebyli třeba bývalí vězni koncentračních táborů, u nichž by snad mohla vzplanout touha po osobní odplatě za utrpěná příkoří. Nešlo ani o „revoluční“ opojení z nabyté svobody, ještě čpící v bojích prolitou krví, k těm událostem totiž došlo až hluboko v zázemí a dosti dlouho v míru.

Je důležité vědět, že se to stalo.

MEČISLAV BORÁK

# víkend

## v táboře hrůzy

# Peklo v centru

Nádražní ulice patří v Ostravě k těm nejužší. S výjimkou nejstarších rodáků však sotvakdo tuší, že téměř naproti těžní věži Jindřišky, v těsné blízkosti nákupního střediska nedávne Volhy bylo kdysi pod číslem 75 skladiště zasilatelské firmy Hanke. Dnes je tu malé parkoviště a několik nově postavených obytných domů. Ale těsně po válce to bylo místo strachu a bezuzdného teroru, jaký snad ani dějiny tohoto města nepamatují.

MEČISLAV BORÁK

Svědkové oněch událostí jsou už dávno mrtví nebo žijí daleko v cizině, případně mají své pádné důvody k tomu, aby mlčeli. Teprve zcela nedávno byly v archivu ministerstva vnitra nalezeny vyšetřovací spisy bývalé státní bezpečnosti, jež obsahují i výslechové protokoly a svědecké výpovědi všech hlavních aktérů tohoto případu. Už v době svého vzniku byly tyto spisy přísně utajované, tak jako po celou půlku století. Už se ani nevěřilo, že by se mohly ještě někdy najít. Právě z nich jsme čerпали většinu podkladů pro tento článek.

### „Nepřistojnosti“ v Ostravě

S odstupem zhruba dvou let od událostí, 20. září 1947, poslal předseda Zemské úřadovny státní bezpečnosti v Ostravě dr. Lumír Kroček svým nadřízeným na ministerstvo vnitra v Praze zprávu pod označením „Internacní tábor Hanke v Ostravě - nepřistojnosti“. Shrnuje v ní vše podstatné:

„V revolučních dnech ihned po osvobození byli ve skladišti firmy Hanke v Ostravě soustředěni zajištění Němci, většinou příslušníci nacistických organizací. Záhy po zřízení tohoto internačního střediska docházelo tam k hromadným úmrtím internovaných. Většina těchto úmrtí nastala za podezřelých okolností. Celkový počet zemřelých v tomto táboře dosáhl čísla 234. Mezi osobami zemřelými za podezřelých okolností je také František Šedina z Ostravy, který byl české národnosti a bydlel se svou rodinou v domku na nádvoří tábora Hanke.

Předběžným vyšetřováním případu bylo zjištěno, že v tomto internačním středisku měly být prováděny hromadné popravy internovaných a že vězňové - muži i ženy - byli nelidsky týráni. Tábor se stal záhy postrachem nejen vězňových Němců, ale i okolního obyvatelstva. (...)

Po zrušení tábora „Hanke“ začal se zmíněnými událostmi zabývat ostravský tisk. V článcích bylo poukazováno na množství podezřelých úmrtí Němců v tomto táboře, na jejich týrání a na to, že pachatelé těchto násilností nebyli pohnáni k odpovědnosti. Veřejné úřady - mezi nimi i ministerstvo vnitra - byly obviňovány z nezájmu a úmyslného nedbání toho, co se v táboře dělo. Zájem tisku v této věci neochabuje a občas se vyskytne v časopisech článek, pojednávající o táboře „Hanke“, žáda-

jící přísné vyšetření tohoto případu. Tyto články vyvolávají mezi obyvatelstvem rozruch.

Porevoluční události v táboře „Hanke“ byly příslušnými úřady již několikrát vyšetřovány, ale tato vyšetření nevedla dosud k žádné likvidaci případu. V zájmu spravedlnosti a důvěry ke státním úřadům a orgánům je nutné, aby případ „Hanke“ byl s urychlením řádně vyšetřen a skončován.“

### Utajené vyšetřování

O zvěrstvech v táboře „Hanke“ věděli zaslouzení i mimo tábor už v červnu 1945, jak se o tom zmiňuje politik Ota Hora ve svém „Svědectví o puči“. Po konferenci národně socialistických odborářů v Ostravě získal písemné protokoly, které byly doručeny dr. Prokopu Drtinovi a jeho prostřednictvím i prezidentu Benešovi. Píše o tom: „Víc jsem učinit nemohl, neboť parlament ještě neexistoval a uveřejnění určitých faktů v novinách (tj. ve Svobodném slově) by mělo za následek zatýkání a týrání dalších osob... Byli jsme bezmocni. Ministrem vnitra byl komunistra. Vše se omlouvalo „revolučním stavem“.

Teprve až začaly fungovat řádné parlamentní orgány, bylo možné donutit bezpečnostní aparát, aby pověděl pravdu. Ministerstvo vnitra začalo teprve v červenci 1947 zjišťovat „porevoluční události v pohraničí“, tedy především násilné činy a zabíjení Němců a osob pokládaných za kolaboranty bezprostředně po válce. První zpráva z Ostravy byla označena za nedostatečnou a nakonec se tam vypravila vyšetřovací komise bezpečnostního výboru Ústavodárného Národního shromáždění, aby vše na místě prozkoumala. Jejím předsedou byl dr. B. Bunža za stranu lidovou, členy dr. Kokeš za komunisty, dr. Kácl za národní socialisty a Horváth za Demokratickou stranu (nedostavil se dr. Vaverka za sociální demokracii a Bacílek za slovenské komunisty se omluvil). S komisí přijeli i experti - generál Brož a plk. dr. Vaněk za ministerstvo národní obrany, dr. Šimák za ministerstvo spravedlnosti a dr. Lukeš za ministerstvo vnitra.

K jednání komise byli předvoláni jako svědci tehdejší prozatímní členové stráže Národní bezpečnosti, kteří v táboře konali službu, i někteří z bývalých internovaných, pokud se je podařilo najít. Většinou totiž už byli odsunuti do Německa. Čtyři bývalí vedoucí pracovníci tábora museli být předem zajištěni, neboť pobývali na svobodě, např. Vl. Kusz podle zprávy jako obchodní cestující „většinou nebývá doma“. Jindřich Veselý z ministerstva vnitra zdůrazňo-

val především: „Tato předběžná opatření provádějte nenápadně, aby širší veřejnost nebyla upozorněna. Tuto zprávu považujte za přísně tajnou, poněvadž za každou cenu je třeba zabránit zveřejnění připravovaného vyšetřování.“

Večerním pražským rychlíkem dorazila 3. listopadu 1947 komise do Ostravy a následující dva dny se plně věnovala zjišťování pravdy o táboře „Hanke“.

### Zřízení tábora

Z obsáhlého zápisu o jednání vyšetřovací komise vyplývá, že internační tábor „Hanke“ vznikl asi 10. května 1945 a až do 13. června 1945, kdy táborovou správu převzaly řádné orgány SNB, v



Prostor někdejší zasilatelské firmy Hanke na Nádražní ulici č. 75, kde v roce 1945 stával pověstný internační tábor.

Snímky Květoslava Víchya

něm docházelo ke svévolným ukrutnostem a zločinům. Skladiště firmy Hanke vybral pro tábor vedoucí politického oddělení ostravského ředitelství Národní bezpečnosti Vladislav Kusz, neboť bylo výhodně položeno blízko ředitelství a kapacita věznic ve městě už dávno nestačila. Tábor byl určen pro osoby německé národnosti, především nacisty, stejně jako pro kolaboranty. Významnější nacističtí funkcionáři, především příslušníci SA a SS, byli umístováni do cely č. 6 s

# Ostravy

á- la betonovou podlahou, ženy s dětmi bydlely ve stěhovacích vozech na nádvoří. Svědkové se a- le shodují, že i na pověstné „šestce“ se hovořilo česky - vždyť šlo převážně o místní občany.

“ Od 12. května 1945 byl tábor strážěn dozorcí službou výpomocných členů stráže Národní bezpečnosti (zpráva uvádí 12 jmen i s adresami). Vedení tábora bylo v rukou Emila Martínka, bývalého horníka z Hrušova, rodáka z Petřvaldu, s administrativou mu pomáhali Josef Jurášek a Ludvík Pieczka, oba dělníci z Vratimova. Všichni se po válce dobrovolně přihlásili do výpomocných orgánů bezpečnosti. Nikdo z nich nebyl za okupace v odboji, nikdo z nich nebyl Němci ani vězněn. O to menší by tedy měli mít důvod k pomstychtivosti.

## Statistika smrtí

Soupis osob, které v táboře v té době zemřely, většinou násilnou smrtí, zahrnuje celkem 234 jmen. Rozborem údajů jsme ovšem zjistili, že některá jména byla do soupisu omylem zařazena dvakrát a došlo i k chybám v číslování, takže skutečný počet je 231 zemřelých. Podle místa bydliště pocházeli především z Ostravy a jejích dnešních obvodů (108 osob) a z Hlučínska (15 osob); 14 dalších osob bydlelo v různých obcích Moravy a Slezska, 5 v Německu, 2 v Polsku a ve 43 případech nebylo bydliště uvedeno. Podle místa narození převažovali rodáci z českých zemí (82 osob), jen 11 osob bylo rodem z ciziny (Polsko, Německo, Rakousko), avšak u více než poloviny osob (138) nebylo místo narození uvedeno.

Z hlediska věku výrazně převažovali lidé starší - nad 65 let 7 osob, ve věku 55-65 let 26 osob, 45-55 let 104 osoby, 35-45 let 69 osob, jen 16 osob bylo ve věku 25-35 let a do 25 let pouze 2 osoby. Nejmladším byl 23letý Emil Malek ze Skřečoně, nejstarším 72letý František Bienert z Děrného. Mezi oběťmi tábora bylo i 5 žen.

Zajímavé je porovnání údajů o příčině úmrtí. Úřední lékař dr. Josef Krist uvedl, že hlášení o úmrtí se každý den odevzdávala politickému oddělení ředitelství Národní bezpečnosti, ale jen počtem mrtvých, bez příčiny úmrtí. Šéf ostravské bezpečnosti kpt. Sedlář prý nařídil, že není třeba provádět ani identifikaci zemřelých, „že se mrtvoly prostě odklidí“. Tak byla ze hry vyloučena kriminální policie. Když se pozůstali dožadovali vystavení úmrtního listu, „byli jsme nuceni vlastně vykonstruovat příčinu smrti“. Proto nepřekvapí, že i v pozdějších úředních soupisech je jako příčina smrti uvedeno ve 224 případech „střelné zranění“, ve 2 je zapsáno strohé „zastřelen“, po 1 případu je uvedeno „sebevražda“, „sebevražda oběšením“ a „zemřel“, pouze ve 2 případech příčina smrti chybí. Je však svědecky doloženo, že v táboře se popravovalo hlavně oběšením, takže tato dodatečná statistika je značně upravená. Bylo jistě snadnější zdůvodnit zastřelení vězně při vzpouře či při pokusu o útek, než zdůvodňovat

mnoho desítek oběšených, byť by je šlo vydávat za sebevrahy.

První mrtvý v táboře „Hanke“ byl zaznamenán 18. 5. 1945 (nepočítáme-li zřejmý omyl u H. Scholze, který měl zemřít už 1. 4. - má být patrně 1. 6. 1945). Porovnáním úmrtnosti za jednotlivé dny lze zjistit, kdy se v táboře konaly hromadné exekuce internovaných. Normální úmrtnost před začátkem bésnění i po něm totiž nebyla vyšší než 1-3 mrtví za den, mnohdy však i řadu dnů po sobě nezemřel vůbec nikdo. Vyšetřovací zpráva předpokládá asi 150 popravených, ve skutečnosti jich mohlo být asi 200. Vezmeme-li v úvahu pouze dny, kdy v táboře zemřely více než 4 osoby, zjistíme dny exekucí: 25. 5. - 6 osob, 26. 5. - 11 osob, 28. 5. - 18 osob, 29. 5. - 17 osob, 30. 5. - 28 osob, 1. 6. - 12 osob, 3. 6. - 14 osob, 4. 6. - 23 osoby, 7. 6. - 4 osoby, 8. 6. - 18 osob, 9. 6. - 26 osob a 12. 6. - neuvěřitelné 32 osoby. To byla poslední hromadná vražda, i na blahovolné nadřazené to bylo zřejmě příliš. Příští den byly porevoluční výpomocné stráže odvolány a vedení tábora převzal policejní praporčík Josef Petr s ostrahou řádných příslušníků SNB. Od této chvíle až do 30. 7. 1945 zemřelo v táboře podle vyšetřovací zprávy již jen 5 osob, ač šlo o úsek časově mnohem delší. Značně se ovšem zmenšil také početní stav internovaných.

## „Popravy“

„Bojím se vypovídat.“ sdělil vyšetřovací komisi hned první vyslýchaný svědek, horník Josef Mušálek z Ludgeřovic. Před válkou se hlásil jako Čech, ale po odtržení Hlučínska získal automaticky říšskou příslušnost a v roce 1943 vstoupil do SA, aby zachránil svůj rodný domek. „Když jsem odcházel z tábora, bylo mi na policejním ředitelství řečeno (v místnosti č. 57), že nesmím vypovídat, ani kdyby se mě ptal nejvyšší soudce v republice.“

Komisi dalo hodně práce, než se svědek zbavil strachu. „Jako člen pracovní čtyř odvážel jsem na vozíku mrtvoly na hřbitov. Nejprve po 3, po 4, později i po 10 i vícekrát za noc, a na konec až po 30... Popravovalo se v jedné místnosti, kde byla postavena dřevěná šibenice. Na ní visely provazy a popravovaní si museli stoupnout na bednu, načež dostali smyčku na krk a byli ještě vyslýcháni... Popravovalo se vždy tak k 11.00 hod. Osoby k popravě vybíral Glos, a to tak, že namlouval internovaným, že se mohou hlásit do práce venku, že se tam nají a budou se mít líp. Pak přihlášené postavil do řady a po šesti odvážděl do místnosti, v níž byli popravováni. Jak bylo 10 mrtvých, museli jsme je naložit na vozík a odvézt na hřbitov nebo do krematoria.“

Podle vyšetřovací zprávy popravoval vězně nejčastěji jejich spoluvězeň Heinrich Glos, svým založením zřejmě sadista. „Osoby, které jsem popravoval, jsem skoro všechny osobně znal,“ vypověděl do protokolu. Pocházel z Opavy z českých rodičů, ale už před válkou se hlásil k národnosti německé. Byl zaměstnán jako masér ve Vítkovických železárnách. Přišel do tábora „Hanke“ kolem 26. května a s jeho příchodem tu začaly i hromadné exekuce. Popravoval sám nebo se spoluvězněm Oskarem Milíkem. Někdy také nutili internované, aby popravovali vzájemně jeden druhého.

Pokračování na str. V

(Pokračování ze str. 1)

Při většině poprav velitel tábora Martínek vyslychal internované a nutil je k přiznání deliktů, které si vymyslel. V těchto „doznáních“, podepsovaných zřejmě už předem, se uváděly jen obecné formulace viny, jak je nadiktoval Martínek, např. „zastřelil jsem 10 ruských vojáků“. Také Martínek byl zřejmě sadista a deviant, neboť ve dvou prokázaných případech nutil před popravou internované ke skupinovým souložím s německými ženami, jež byly po zrůdných orgiích společně s muži oběšeny.

„Z důvodů mravních a lidských tento hrůzostrašný akt vynechávám,“ napsal Ota Hora a já s ním po přečtení protokolu zcela souhlasím. Martínkovi bylo svědecky doloženo několik znásilnění, což se týkalo i jeho nadřízeného Vl. Kusze, který do tábora často docházel.

Při výsleších se užívalo mučení, zvláště lámání prstů, rukou a žeber. Mrtvolám pak vytrhával Glos z příkazu Martínka zlaté zuby a můstky, někdy už zaživa. Poprav se účastnili také Jurášek, Pieczka a členové táborové stráže, kteří si na tu podívanou někdy zvali i své známé.

Asi 10. června navrhl člen táborového vedení Jurášek, aby vězně popravovali elektrickým proudem. Glos o tom vypověděl: „Sehnali jsme jednoho vězně - elektrikáře a drát, který jsme zapustili do elektrického světla a zkoušeli to na jednom SS-mannovi. Místo na zemi jsem polil vodou, popravovaní se vysvíleli do naha a lehl si na zem. Drát jsem mu přidržel na hlavě za ušima. Kůže se mu počala škvařit, avšak smrt to nezpůsobilo. Když přišel k sobě, byl pověšen.“ Podle vyšetřovací zprávy byl obětí pokusu Lothar Orel. Když strážní zjistili, že se poprava nezdařila, přikládali mu konce drátu na další části těla. Když ani to nepomohlo, nařídil Martínek Glosovi, aby Orla ubil kladivem.

Svědék Mušálek vypověděl, že viděl hromadnou popravu invalidů bez rukou či nohou. Nechali je 10 minut viset na šibenici, aby se vyzkoušelo, zda to stačí k usmrcení. „Někteří však po sundání za nějakou dobu začali znovu dýchat a tak je Glos utloukal ranami kladivem do spánku. Potom se popravování nechávali viset již 15 minut. Někjaké úřední konstatování smrti tam neexistovalo.“

Správce tábora Martínek při výslechu rezolutně prohlásil, že „v táboře nebyla provedena ani jediná poprava oběšením nebo zastřelením nebo jiným způsobem“. Neexistovala žádná šibenice. Elektrické zařízení si zavedl Glos jen proto, že chtěl vězňům poskytovat elektrické masáže. V táboře sice umíralo až 10 lidí denně, ale výhradně následkem útrap a zranění, jež utrpěli už před příchodem do tábora.

Pokud byl někdo oběšen, mělo to jiný důvod: „Přes největší naši opatrnost si internovaní opatřili provazy a sami se věšeli.“ O „nějakých popravách“ zholo nic nevěděl a nikdy neslyšel ani Martínkův nadřízený Kusz. Naprosto všichni ostatní vyslychaní příslušníci táborové stráže však potvrdili, že se poprav účastnili, stejně jako zbývající dva členové táborového vedení. Jurášek prohlásil: „Strídali jsme se při nich

# Peklo v centru

všichni,“ a tvrdil, že to ani nepokládal za nic divného, neboť „se tak dělo pod tlakem veřejného mínění“.

## Fingovaná vzpoura

V úterý 5. června 1945 se nic netušící čtenáři Nové svobody dočetli, že se o den dříve dopustili Němci z tábora „Hanke“ zločinu vzpoury: „... přepadli stráž železnými tyčemi a cihlami, které odbourali ze zasedného okna, kterým po činu chtěli uprchnouti. Strážže přivolaly pomoc a vyzvaly vzbouřence, aby se vzdali. Němci se však vrhli na hlídky a několik členů poranili, takže stráž použila stříelné zbraně a 72 Němců bylo při tom usmrceno.“ Článek byl zakončen zvoláním: „Bezmezná drzost Němců musí být konečně zkrocena!“

Průběh vzpoury popsal před vyšetřovací komisí shodně s uvedenou zprávou pouze správce tábora Martínek, který ji zřejmě zformuloval. Byl to právě on, kdo incident vyvolal a kdo z automatu postřílel většinu vězňů. Jen pracovníci Bez-

Skutečnost byla zcela jiná. Vězeň Glos vypověděl: „Jednou večer přišel za mnou Martínek pravil mi, že zítra zaranžujeme v táboře vzpouru. Že přesně v 9 hod. vejdu do kobky a budu přítorné vězně vyzývat, aby se vzbouřili. Pak abych ze volal, že on otevře dveře a mně se nic nestane. Postupoval jsem přesně podle dohody. V 9 hod jsme přišli ke kobce. Martínek zůstal venku, já jsem šel dovnitř a začal jsem vyzývat vězně, ab si to už nenechali líbit, že už se to nedá vydržet není co jíst, není možno dýchat.“

Nato jsem železem, které jsem si přinesl s sebou, vypálil dvě cihly u okna a začal jsem jimi bušit do dveří a volat o pomoc. Hned se otevřely dveře v nich stál Martínek s automatickým, zavolal - ruci vzhůru - a začal do vězňů pálit. Já jsem skočil za dveře a ve vhodném okamžiku jsem vyběhl ven.“

Vězeň Mušálek byl jedním ze čtyř vězňů, kteří masakr v cele 6 přežili. Při výslechu uvedl, že hodně vězňů nebylo hned mrtvých, takže ti, co přežili, je museli utloukat těmi dvěma cihlami. „Já jsem musel ubít cihlou dva lidi. Martínekme k tomu donutil s napřaženou pistolí.“ Když před poslední dorazil doktor Krist, dokonali už poslední z postřelených. H. Glos k tomu dodal: „Ještě před jejich odvezením na hřbitov nařídil mi Martínek, abych vytrhal všem mrtvým zlato z úst. Pomáhal mi dva mladí strážníci, z nichž jeden odebíral zlato a druhý svítil mrtvolám do úst. Práce to byla těžká, neboť mrtvolky byly již studené.“

Deset dnů poté byl Martínek zadržen a při prohlídce se v jeho bytě u manželky v Hrušově našly v nočním stolku zlaté zuby.

Tvrdil, že je zabavil Glosovi a doma je měl pouze proto, že je chtěl odevzdat na ředitelství Bezpečnosti.

## Český „zrádce“

Nová svoboda 6. června 1945 doplnila vyřazenou verzi o vzpouře dalšími smyšlenkami: „Jak se dovídáme, byla tato vzpoura organizována za pomoci lidí zvenku, mezi nimiž byl i Čech. Hlavními iniciátory vzpoury byli Němci J. Bartoň a Vysloužil, jakož i jejich český pomocník František Šedivý. Tento vyvrhel ostravského lidu, který byl správcem uvedené firmy, vetřel se do důvěry strážní a umožňoval písemný styk internovaných s jejich známými a příbuznými. Rovněž jim opatřil železné tyče, kterými přepadli své strážce.“ Zrádce Šedivý se prý při vzpouře dočkal spravedlivé odplaty. „Zemský velitel Národní strážce Sedlář upozorňuje na to, že nepodřídí-li se Němci stávajícímu pořádku, bude proti nim postupováno bezohledně a jakýkoliv pokus o vzpouru potlačí ještě ostřejšími prostředky.“

K žádnému pokusu nikdy nedošlo. Táboroví mocipáni, přesvědčení teď ještě víc o své naprosté nedotknutelnosti, začali hned druhý den

### Výpis z matriky zemřelých

kolku prosto pro účely: **s o c i á l n í**

C. J.: 10. 822 Svazek: XIX Strana: 822

Místo úmrtí	Německá Ostrava
Ulice, číslo domu	tábor Hanke
Rok, měsíc a den úmrtí	18. června 1945
Jméno a stav zemřelého	Stojer Rudolf, ženatý, úředník ve Svinově
Věk	karosen 31. XII. 1897
Příčina smrti	neznámá

Římskokatol. úřad v Mor. Ostravě dne 19. 5. 1945 822 7.

### Výpis z matriky zemřelých, který vdova po Rudolfovi Stojerovi dostala v roce 1947.

pečnosti se ovšem směli dovědět, že mrtvých tenkrát nebylo 72, ale pouze 21. Lež určená pro veřejnost měla patrně zdůvodnit desítky už dříve provedených exekucí. Je příznačné, že ostravská veřejnost se nikdy nedovéděla pravdu o tomto incidentu a dodnes ji nezná. Také již zmiňovaný exilový politik Ota Hora uvěřil verzi o vzpouře.

# Ostravy

po otištění tohoto článku novou, ještě děsivější sérii poprav. Vražednému běsnění padlo za obětí během pouhých čtyř dnů celkem 80 dalších vězňů.

Všechny údaje článku v Nové svobodě byly vyřazené. Vězeň Vysloužil neexistoval, vězeň Bartoš se zřejmě správně jmenoval Jaroslav Bartoš a byl jednou z obětí oné „vzpouře“. Údajný český zrádce se jmenoval František Šedina a prokazatelně zahynul už o deset dnů

případně Němcích v táboře internovaných, krádeže zlatých zubů a jiných předmětů a svršků po Němcích a krádež majetku Anežky Šedinové, a dále opomenutí překaziti zločin spáchaný na Čechu Šedinovi“. Navrhla proto vůči Kuszovi, Glosovi, Martinkovi, Pieczkovi a Juráskovi, příp. dalším, zavést trestní řízení.

Zdá se to málo? Čekáte spravedlnost za ty dvě stovky vražd? Už doktor Kroček ve své zprávě zmíněné v úvodu našeho článku kritizoval skutečnost, že Kusz, Martínek a Jurášek, zatčení v červnu 1945, byli rozhodnutím Krajského soudu v Ostravě propuštěni na svobodu. Uváděl: „Tento postup pokládám za nesprávný nejen proto, že nebylo učiněno zadosť spravedlnosti, ale i proto, že státní zájmy trpí tímto způsobem zjevnou škodu.“

Parlamentní komise byla totiž hned při svém příjezdu do Ostravy uvědoměna, že trestní řízení vůči uvedeným osobám navrhlo státní zastupitelství zastavit pro nedostatek důkazů.

Ministerstvo vnitra dalo pak oblastní

## Výstraha Němcům: Každý pokus o vzpouřu bude bezohledně potlačen!

Včera jsme přinesli zprávu, že v internacním táboře pro Němce, který se nachází ve skladišti bývalé textilní firmy Hanke na Nádražní ul. v M. Ostravě, došlo ke vzpouře internovaných. Jak se dovídáme, byla tato vzpouřa organizována na pomoci lidí z venku, mezi nimiž byli i Čech. Hlavní iniciátory vzpouřy byli Němci J. Bartoš a Vysloužil, šéfové i jejich český přítelstvi NSDAP, SS, SA a jiných. Každý z nich měl na sobě označení. Rodní stráž Sedina.

## 72 Němců zastřeleno při pokusu o vzpouřu

Z velitelství Národní stráže bylo nám oznámeno, že v internacním táboře pro Němce, který se nachází ve skladišti bývalé textilní firmy Hanke na Nádražní ulici došlo včera ráno ke vzpouře internovaných.

Ke vzpouře došlo následujícím způsobem: Z jedné cely byl odváděn vězeň do cely druhé. Tohoto okamžiku využili internovaní Němci k tomu, že přešli stráž železnými tyčemi a cihlami, které odbourali ze zadržovacího ohrady, kterým po činu chtěli uprchnouti. Stráž přivolala pomoc a vyzvaly vzbouřence, aby se vzdali. Němci se však vrhli na hůlky a několik členů poranili, takže stráž použila stříelné zbraně a 72 Němců bylo při tom usmrceno.

Případ jenom dokazuje zpuřnost a nesmířlivost z řad Němců, kteří se ještě volně pohybují v ostrařských ulicích, strážní autoritě. Je to již druhý případ, kdy se Němci pokoušeli zbraněmi po stráž, která převážně po dvou

dití z tohoto zaskodnicového a provokacerného postupu německých příslušníků krajní důstojnosti a přikročiti k okamžitému zajištění všech Němců, jejich domov a svých bytch mimo jiné

## Nová svoboda 5. a 6. června 1945.

dříve, 25. května 1945. Patrně ho zastřelil velitel tábora Martínek, který se tím sám chlubil. Zatkl Šedinu už 20. května a celý týden chodil k němu do bytu v prostoru tábora, kde znásilňoval jeho manželku a rozkrádal jeho majetek, včetně potravín a peněz.

Vyšetřovatelé vyslovili podezření, že Šedina byl odstraněn proto, že „věděl o nepřístojnostech, které se v táboře děly“. Skutečně také zprostředkoval písemný styk vězňů s rodinami, což pro táborové vedení znamenalo vážné nebezpečí. Není vůbec vyloučeno, že onu krvavou „vzpouřu“ zorganizoval Martínek právě proto, aby nějak zdůvodnil Šedinovu smrt. Na rozdíl od desítek zabíjených Němců, jejichž smrt stačilo ohlásit počtem zemřelých za příslušný den, měla smrt Čecha, který navíc nebyl kolaborantem, vyšetřit kriminální policie. Proto z něj udělal iniciátora vzpouřy a při výsleších tvrdošijně opakoval, že Šedina byl zastřelen při vzpouře. Nepomyslel na to, že úmrtní list a doklad o pohřbu jej usvědčí ze lži.

## Svázané ruce

Vyšetřovací komise parlamentu zakončila svůj výjezd do Ostravy 5. listopadu 1947 podpisem protokolu. Uvedla v něm, že „dospěla k přesvědčení, že ve zjištěném jednání je možno spatřovat zločiny, a to jednak násilná smrt Čecha Šediny, násilné smilstvo na Češce Anežce Šedinové a

kriminální ústředně v Ostravě pokyn, „aby tento případ s ohledem na zák. č. 115 z roku 1946 nebyl vyšetřován“. Šlo o známý zákon z 8. května 1946, jenž umožňoval beztrestnost jinak trestného jednání, pokud k němu došlo do 28. října 1945 a pokud je šlo pokládat za jednání směřující „ke spravedlivé odplatě za činy okupantů nebo jejich pomahačů“. Toto hledisko bylo uplatněno i v případě aktérů našeho příběhu.

Ač tedy parlamentní komise prokázala, že např. Martínek byl masový vrah, měla oním zákonem svázané ruce. Zjištěná fakta na členy komise silně zapůsobila. Důvěrná zpráva Bezpečnosti o jednání komise například uvádí, že i poslanec KSČ dr. Kokeš, který před zahájením vyšetřování tvrdil, že „jde o akci domácí a mezinárodní reakce proti těm osobám, které se zúčastnily revoluce“, zcela změnil po výslechu svědků svůj názor. Požadoval pak potrestání „parazitů revoluce“ se vši přísností a ihned zařídil u krajského vedení KSČ v Ostravě, aby Kusz, Pieczka a Jurášek byli vyloučeni ze strany.

Vyšetřovací spis byl označen za tajný, ze stanic SNB v Ostravě byly všechny kompromitující materiály staženy do oblastní úřadovny StB, aby se „nedostaly do nepovolaných rukou“. Uplynulo víc než půl století, než jsme se o událostech v táboře „Hanke“ konečně dověděli pravdu.

